

Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
PAOLA MENGOZZIEGO
przedstawiona w dniu 28 czerwca 2018 r.¹

Sprawa C-652/16

**Nigyar Rauf Kaza Ahmedbekova,
Rauf Emin Ogla Ahmedbekov
przeciwko
Zamestnik-predsdatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite**

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Administrativen sad Sofia-grad
(sąd administracyjny w Sofii, Bułgaria)]

Odesłanie prejudycjalne – Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości – Granice, azyl i imigracja – Normy dotyczące przyznania statusu uchodźcy – Dyrektywy 2005/85 i 2011/95 – Wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej złożone przez członków rodziny osoby, która ubiegała się o nadanie statusu uchodźcy – Przepis krajowy, który nadaje status uchodźcy członkom rodziny osoby uznanej za uchodźcę – Dyrektywa 2013/32 – Prawo do skutecznego środka prawnego

1. W ramach wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, który jest przedmiotem niniejszej opinii, Administrativen sad Sofia-grad (sąd administracyjny w Sofii, Bułgaria) przedkłada Trybunałowi dziewięć pytań prejudycjalnych dotyczących wykładni przepisów dyrektyw 2011/95² i 2013/32³. Większość tych pytań dotyczy zarówno proceduralnych, jak i materialnych aspektów rozpatrywania wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonych przez członków jednej rodziny⁴. Natomiast pytania drugie, trzecie, ósme i dziewiąte dotyczą kwestii oceny dopuszczalności wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej oraz zakresu kontroli sądu pierwszej instancji nad decyzjami o odmowie udzielenia takiej ochrony, które to kwestie zostały już podniesione, aczkolwiek pod innym kątem, przez Administrativen sad Sofia-grad (Bułgaria) w sprawie Alheto, w której przedstawiłem opinię w dniu 17 maja (C-585/16, EU:C:2018:327).

A. Ramy prawne

2. Aby niniejsza opinia była bardziej czytelna, odpowiednie przepisy prawa Unii i prawa krajowego zostaną powołane w ramach analizy poszczególnych pytań prejudycjalnych. W tym miejscu wystarczy zauważyć, że w prawie bułgarskim rozpatrywanie wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej jest regulowane przez Zakon za ubezhishteto i bezhantsite (ustawę o azylu i uchodźcach, zwaną dalej

¹ Język oryginału: włoski.

² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/95/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie norm dotyczących kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako beneficjentów ochrony międzynarodowej, jednolitego statusu uchodźców lub osób kwalifikujących się do otrzymania ochrony uzupełniającej oraz zakresu udzielanej ochrony (znowelizowana), Dz.U. 2011, L 337, s. 9.

³ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/32/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wspólnych procedur udzielania i cofania ochrony międzynarodowej (znowelizowana), Dz.U. 2013, L 180, s. 60.

⁴ Zgodnie z dyrektywą 2011/95 za „członków rodziny” są uważani wymienieni w art. 2 lit. j) tej dyrektywy członkowie rodziny beneficjenta ochrony międzynarodowej, o ile rodzina istniała już w kraju pochodzenia, którzy przebywają w tym samym państwie członkowskim w związku z wnioskiem o udzielenie ochrony międzynarodowej. W zakresie, w jakim ma to znaczenie dla niniejszej sprawy, pojęcie członków rodziny obejmuje małżonka beneficjenta ochrony międzynarodowej i małoletnie dzieci pary.

„ZUB”), która przewiduje dwie formy ochrony międzynarodowej, to znaczy ochronę związaną z nadaniem statusu uchodźcy (art. 8 ZUB) i ochronę, który wynika z nadania statusu humanitarnego (art. 9 ZUB), odpowiadającą ochronie uzupełniającej przewidzianej w dyrektywie 2011/95. Dyrektywa 2011/95 i dyrektywa 2013/32 zostały transponowane do prawa bułgarskiego w drodze zmian wprowadzonych do ZUB dwiema ustawami, które weszły w życie odpowiednio w dniu 16 października i 28 grudnia 2015 r.⁵.

II. Postępowanie główne, pytania prejudycjalne i postępowanie przed Trybunałem

3. Okoliczności faktyczne leżące u podstaw sporu zostały w następujący sposób przedstawione w postanowieniu odsyłającym. W dniu 16 grudnia 2012 r. Nigyar Rauf Kaza Ahmedbekova wraz ze swoją rodziną legalnie opuściła Azerbejdżan, aby udać się na Ukrainę przez Turcję. Podczas pobytu na Ukrainie, który trwał rok i dwa miesiące, N.R.K. Ahmedbekova i jej rodzina złożyli wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej i zostali zarejestrowani w urzędzie Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców (UNHCR). Nie czekając na rozpatrzenie wniosku, w dniu 19 stycznia 2014 r. legalnie wyjechali z Ukrainy do Turcji, a stamtąd nielegalnie wjechali do Bułgarii. Tego samego dnia zostali zatrzymani podczas próby opuszczenia Bułgarii na podstawie greckich paszportów⁶.

4. W dniu 20 stycznia 2014 r. N.R.K. Ahmedbekova i jej małżonek, Rauf Emin Ogla Amhedbekov, każde z osobna, wystąpili z wnioskami o udzielenie azylu do prezydenta Republiki Bułgarii. Wniosek N.R.K. Ahmedbekovej został również złożony w imieniu najmłodszego syna pary, urodzonego w dniu 5 października 2007 r. Oba wnioski zostały oddalone w dniu 4 listopada 2014 r.

5. W dniu 19 listopada 2014 r. R.E.O. Ahmedbekov złożył wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej do Darzhavna agentsia za bezhantsite (krajowej agencji ds. uchodźców, zwanej dalej „DAB”), który został oddalony decyzją z dnia 12 maja 2015 r. Skarga o stwierdzenie nieważności tej decyzji wniesiona przez R.E.O. Ahmedbekova została oddalona w pierwszej instancji w dniu 2 listopada 2015 r. W dniu wystąpienia z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym apelacja od tego wyroku wciąż była rozpatrywana przez Varhoven administrativen sad (naczelny sąd administracyjny, Bułgaria).

6. W dniu 25 listopada 2014 r. N.R.K. Ahmedbekova złożyła w DAB wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej dla siebie i swojego syna. Również te wnioski zostały oddalone decyzją z dnia 12 maja 2015 r. Nigyar Rauf Kaza Ahmedbekova wniosła skargę o stwierdzenie nieważności tej decyzji do sądu odsyłającego. We wspomnianej skardze N.R.K. Ahmedbekova wskazuje, że wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej złożyła w swoim własnym imieniu, z uwagi na uzasadnione obawy przed prześladowaniem ze względu na poglądy polityczne, oraz jako członek rodziny osoby, w tym przypadku małżonka, która była prześladowana w swoim państwie.

7. Z postanowienia odsyłającego wynika, że wobec N.R.K. Ahmedbekovej i jej syna wydano decyzję nakazującą powrót zgodnie z dyrektywą 2008/115⁷.

5 Są to, odpowiednio, przepisy uzupełniające ustawę o zmianie i uzupełnieniu ZUB, ogłoszone w DV nr 80 z 2015 r., oraz przepisy uzupełniające ustawę o zmianie i uzupełnieniu ZUB, ogłoszone w DV nr 101 z 2015 r.

6 Podczas osobistej rozmowy w dniu 25 listopada 2014 r. N.R.K. Ahmedbekova oświadczyła, że uzgodniła z organizatorem nielegalnego przewozu, że przetransportuje on ją wraz z jej rodziną do Niemiec. Jednakże organizator ten pozostawił ich bez uprzedzenia w Bułgarii.

7 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/115/WE z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie wspólnych norm i procedur stosowanych przez państwa członkowskie w odniesieniu do powrotów nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich (Dz.U. 2008, L 348, s. 98). Decyzja ta została wydana w dniu 20 stycznia 2014 r., to znaczy w dniu, w którym N.R.K. Ahmedbekova, jej małżonek i syn zostali zatrzymani przez władze bułgarskie.

8. Postanowieniem z dnia 5 grudnia 2016 r. Administrativen sad Sofia-grad zawiesił toczące się przed nim postępowanie i zwrócił się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

- „1) Czy z art. 78 ust. 1 i art. 78 ust. 2 lit. a), d) i f) [TFUE], a także z motywu 12 i art. 1 dyrektywy [2013/32] wynika, że określona w art. 33 ust. 2 lit. e) tej dyrektywy podstawa niedopuszczalności wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej stanowi przepis o bezpośrednim skutku, od którego stosowania państwa członkowskie nie mogą odstąpić, na przykład poprzez stosowanie korzystniejszych przepisów prawa krajowego przewidujących rozpatrzenie pierwszego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, w świetle tego, czy wnioskodawca przede wszystkim spełnia przesłanki nadania statusu uchodźcy, a następnie przesłanki udzielenia ochrony uzupełniającej, zgodnie z art. 10 ust. 2 wspomnianej dyrektywy?
- 2) Czy z art. 33 ust. 2 lit. e) dyrektywy 2013/32 w związku z art. 7 ust. 3 i art. 2 lit. a), c) i g) oraz z motywem 60 tej dyrektywy wynika, że w okolicznościach takich jak rozpatrywane w postępowaniu głównym niedopuszczalny jest wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej złożony przez rodzica w imieniu pozostającego pod opieką małoletniego, gdy wniosek ten uzasadniono tym, że małoletni jest członkiem rodziny osoby, która złożyła wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej na tej podstawie, że jest uchodźcą w rozumieniu art. 1 lit. A Konwencji dotyczącej statusu uchodźców [sporządzonej w Genewie dnia 28 lipca 1951 r.], która weszła w życie w dniu 22 kwietnia 1954 r. (zwanej dalej »konwencją genewską«)]⁸?
- 3) Czy z art. 33 ust. 2 lit. e) dyrektywy 2013/32 w związku z art. 7 ust. 1 i art. 2 lit. a), c) i g) oraz z motywem 60 tej dyrektywy wynika, że w okolicznościach takich jak rozpatrywane w postępowaniu głównym niedopuszczalny jest wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej złożony w imieniu osoby pełnoletniej, gdy wniosek ten uzasadniono w toku postępowania przed właściwym organem administracyjnym jedynie tym, że wnioskodawca jest członkiem rodziny osoby, która złożyła wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej na tej podstawie, że jest uchodźcą w rozumieniu art. 1 lit. A konwencji genewskiej, a także tym, że wnioskodawca nie ma prawa wykonywania działalności zawodowej w chwili złożenia wniosku?
- 4) Czy art. 4 ust. 4 dyrektywy [2011/95] w związku z motywem 36 tej dyrektywy wymaga, aby ocena istnienia uzasadnionej obawy przed prześladowaniem lub rzeczywistego ryzyka doznania poważnej krzywdy była oparta jedynie na faktach i okolicznościach związanych z wnioskodawcą?
- 5) Czy art. 4 dyrektywy 2011/95 w związku z motywem 36 tej dyrektywy i art. 31 ust. 1 dyrektywy 2013/32 dopuszcza w państwie członkowskim orzecznictwo krajowe, na mocy którego:
- a) zobowiązano właściwy organ do rozpatrzenia w tym samym postępowaniu wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej członkom jednej rodziny, gdy wnioski te uzasadniono takimi samymi okolicznościami faktycznymi, w szczególności twierdzeniami, że wyłącznie jeden z członków rodziny ma status uchodźcy;
 - b) zobowiązano właściwy organ do zawieszenia postępowania dotyczącego wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej członkom jednej rodziny – którzy osobiście nie spełniają przesłanek do udzielenia takiej ochrony – do chwili zakończenia postępowania dotyczącego wniosku członka rodziny złożonego na tej podstawie, że osoba ta jest uchodźcą w rozumieniu art. 1 lit. A konwencji genewskiej;

w tym – czy wskazane orzecznictwo jest dopuszczalne również ze względów związanych z dobrem dziecka, utrzymaniem jedności rodziny i ochroną prawa do życia prywatnego i rodzinnego, prawem do pozostania w państwie członkowskim do chwili rozpatrzenia wniosku, to znaczy

⁸ Konwencja genewska została uzupełniona Protokołem dotyczącym statusu uchodźców przyjętym w dniu 31 stycznia 1967 r., który wszedł w życie w dniu 4 października 1967 r.

w świetle art. 7, 18 i 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, motywów 12 i 60 oraz art. 9 dyrektywy 2013/32, motywów 16, 18 i 36 oraz art. 23 dyrektywy 2011/95, motywów 9, 11 i 35 oraz art. 6 i 12 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/33/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia norm dotyczących przyjmowania wnioskodawców ubiegających się o ochronę międzynarodową⁹?

- 6) Czy z motywów 16, 18 i 36 oraz art. 3 dyrektywy 2011/95 w związku z motywem 24, art. 2 lit. d) i j), art. 13 i art. 23 ust. 1 i 2 tej dyrektywy wynika, że dopuszczają one przepis krajowy taki jak rozpatrywany w postępowaniu głównym, zawarty w art. 8 ust. 9 [ZUB], na podstawie którego uznaje się za uchodźców także członków rodziny cudzoziemca, któremu nadano status uchodźcy, w zakresie, w jakim jest to zgodne z ich osobistym statusem, a w prawie krajowym nie istnieją podstawy wykluczające nadanie statusu uchodźcy?
- 7) Czy z przepisów dotyczących powodów prześladowania zawartych w art. 10 dyrektywy 2011/95 wynika, że wniesienie skargi do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przeciwko państwu pochodzenia osoby określa tę osobę jako należącą do szczególnej grupy społecznej w rozumieniu art. 10 ust. 1 lit. d) tej dyrektywy, czy też, odpowiednio, wniesienie skargi należy uznać za opinię polityczną w rozumieniu art. 10 ust. 1 lit. e) tej dyrektywy?
- 8) Czy z art. 46 ust. 3 dyrektywy 2013/32 wynika, że sąd jest zobowiązany do rozpatrzenia co do istoty nowych podstaw do udzielenia ochrony międzynarodowej podniesionych w toku postępowania sądowego, których jednak nie wskazano w skardze do sądu wniesionej na decyzję w sprawie odmowy udzielenia ochrony międzynarodowej?
- 9) Czy z art. 46 ust. 3 dyrektywy 2013/32 wynika, że w postępowaniu sądowym dotyczącym zaskarżenia decyzji w sprawie odmowy udzielenia ochrony międzynarodowej sąd jest zobowiązany dokonać oceny dopuszczalności wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej zgodnie z art. 33 ust. 2 lit. e) tej dyrektywy, w sytuacji gdy w zaskarżonej decyzji dokonano oceny wniosku w świetle tego, czy wnioskodawca przede wszystkim spełnia przesłanki nadania statusu uchodźcy, a następnie przesłanki udzielenia ochrony uzupełniającej, zgodnie z wymogiem określonym w art. 10 ust. 2 tej dyrektywy?”.

9. Republika Grecka, Republika Czeska, Zjednoczone Królestwo, Węgry i Komisja Europejska przedłożyły uwagi na piśmie przed Trybunałem.

III. Analiza

A. Uwagi wstępne

10. Na wstępie należy zauważyć, że z tych samych powodów, które wskazałem w pkt 58–61 mojej opinii z dnia 17 maja 2018 r. w sprawie Alheto (C-585/16, EU:C:2018:327), do której odsyłam, dyrektywa 2013/32 nie ma zastosowania *ratione temporis* do okoliczności faktycznych postępowania głównego. Z uwagi bowiem na to, że N.R.K. Ahmedbekova złożyła wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej w imieniu własnym i w imieniu swojego dziecka w dniu 25 listopada 2014 r., przed zarówno datą wejścia w życie ustawy transponującej dyrektywę 2013/32 do prawa bułgarskiego (w dniu 28 grudnia 2015 r.), jak i datą określoną w art. 52 akapit pierwszy zdanie pierwsze tej dyrektywy (dniem 20 lipca 2015 r.), wnioski te zarówno na mocy prawa krajowego (art. 37 ustawy transponującej dyrektywę 2013/32)¹⁰, jak i prawa Unii (art. 52 akapit pierwszy zdanie drugie dyrektywy

⁹ Dz.U. 2013, L 180, s. 96.

¹⁰ Jak już wskazałem w pkt 61 mojej opinii z dnia 17 maja 2018 r. w sprawie Alheto (C-585/16, EU:C:2018:327), art. 37 ustawy transponującej dyrektywę 2013/32, która weszła w życie w dniu 28 grudnia 2015 r., stanowi, że postępowania wszczęte przed tą datą zostaną zakończone na podstawie obowiązujących wcześniej przepisów.

2013/32), muszą zostać rozpatrzone na podstawie przepisów transponujących dyrektywę 2005/85, poprzedzającą dyrektywę 2013/32¹¹. W świetle tych okoliczności, w miarę możliwości, przeformułuję pytania prejudycjalne Administrativen sad Sofia-grad (sąd administracyjny w Sofii) na dotyczące dyrektywy 2005/85.

11. Dyrektywa 2011/95, zgodnie z informacjami przekazanymi przez Administrativen sad Sofia-grad (sąd administracyjny w Sofii) we wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w sprawie Alheto (C-585/16), została transponowana do prawa bułgarskiego w drodze ustawy, która weszła w życie w dniu 16 października 2015 r. i która nie może być stosowana z mocą wsteczną. Ustawa ta nie powinna zatem mieć zastosowania do wniosku N.R.K. Ahmedbekovej o udzielenie ochrony międzynarodowej i do wniosku złożonego przez nią w imieniu syna, które to wnioski zostały złożone w dniu 25 listopada 2014 r. i oddalone decyzją z dnia 12 maja 2015 r., tak jak nie miała zastosowania do wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego przez S. Alhetę¹². Jednakże w przeciwieństwie do wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w sprawie Alheto w postanowieniu odsyłającym będącym przedmiotem niniejszej sprawy Administrativen sad Sofia-grad (sąd administracyjny w Sofii) nie zajmuje wyraźnie stanowiska w przedmiocie braku możliwości zastosowania ani nie podaje żadnych wskazówek dotyczących rozbieżności w wersjach odpowiednich przepisów ZUB, które przyjęto po transpozycji dyrektywy 2004/83¹³, poprzedzającej dyrektywę 2011/95, oraz po transpozycji dyrektywy 2011/95. Ponadto dyrektywa 2011/95 ma oczywiście zastosowanie do okoliczności faktycznych postępowania głównego, a w każdym razie odpowiedź na pytania prejudycjalne dotyczące wykładni jej przepisów nie byłaby inna, nawet gdyby wziąć pod uwagę odpowiednie przepisy dyrektywy 2004/83. Nie uważam zatem, by konieczne było przeformułowanie pytań.

B. W przedmiocie pierwszego, drugiego i trzeciego pytania prejudycjalnego

12. Trzy pierwsze pytania prejudycjalne dotyczą wykładni art. 33 ust. 2 lit. e) dyrektywy 2013/32 i powinny zostać rozpatrzone łącznie.

13. Zgodnie z art. 33 ust. 1 dyrektywy 2013/32 „[...] od państw członkowskich nie wymaga się oceny, czy wnioskodawca kwalifikuje się do objęcia go ochroną międzynarodową zgodnie z dyrektywą [2011/95], w przypadku gdy wniosek jest uznany za niedopuszczalny na mocy niniejszego artykułu”. Ustęp 2 lit. e) tego artykułu stanowi, że „państwa członkowskie mogą uznać wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej za niedopuszczalny, wyłącznie jeżeli: [...] e) osoba pozostająca na utrzymaniu wnioskodawcy złożyła wniosek po tym, jak na mocy art. 7 ust. 2 wyraziła zgodę, aby jej sprawa została rozpatrzona na podstawie wniosku złożonego w jej imieniu, i nie zachodzą okoliczności faktyczne związane z sytuacją tej osoby uzasadniające odrębny wniosek”.

14. Jak wynika z postanowienia odsyłającego, w ZUB nie ma przepisu odpowiadającego art. 33 ust. 2 lit. e) dyrektywy 2013/32. W związku z tym DAB przystąpiła do rozpatrzenia co do istoty wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej będących przedmiotem sporu w postępowaniu głównym bez uprzedniej oceny ich dopuszczalności na podstawie przesłanki przewidzianej w tym przepisie.

15. W pierwszym pytaniu prejudycjalnym sąd odsyłający zasadniczo zwraca się do Trybunału o ustalenie, czy rozpatrzenie dopuszczalności wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej na podstawie art. 33 ust. 2 lit. e) dyrektywy 2013/32 jest obowiązkowe i czy przepis ten ma skutek bezpośredni. W drugim i trzecim pytaniu prejudycjalnym sąd odsyłający zasadniczo zwraca się do

11 Dyrektywa Rady 2005/85/WE z dnia 1 grudnia 2005 r. w sprawie ustanowienia minimalnych norm dotyczących procedur nadawania i cofania statusu uchodźcy w państwach członkowskich (Dz.U. 2005, L 326, s. 13).

12 Zobacz pkt 50 i przypis 39 do mojej opinii z dnia 17 maja 2018 r. w sprawie Alheto (C-585/16, EU:C:2018:327).

13 Dyrektywa Rady 2004/83/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie minimalnych norm dla kwalifikacji i statusu obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako uchodźców lub jako osób, które z innych względów potrzebują międzynarodowej ochrony oraz zawartości [zakresu] przyznawanej ochrony (Dz.U. 2004, L 304, s. 12).

Trybunału o ustalenie, czy w okolicznościach takich jak rozpatrywane w postępowaniu głównym wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej może zostać uznany za niedopuszczalny na podstawie ww. przepisu, jeżeli jest on uzasadniony okolicznością, że osoba, która go złożyła, jest członkiem rodziny osoby ubiegającej się o azyl zgodnie z art. 1 lit. A konwencji genewskiej. Pytanie to dotyczy, po pierwsze, przypadku, w którym wniosek został złożony przez małżonka osoby ubiegającej się o azyl w imieniu małoletniego dziecka pary (drugie pytanie prejudycjalne), a po drugie, przypadku, gdy wniosek został złożony przez małżonka we własnym imieniu (trzecie pytanie prejudycjalne).

16. Ze względu na to, że jak wskazałem w pkt 10 niniejszej opinii, dyrektywa 2013/32 nie ma zastosowania *ratione temporis* do okoliczności faktycznych postępowania głównego, powyższe pytania prejudycjalne należy przeformułować w taki sposób, by dotyczyły art. 25 ust. 2 lit. g) dyrektywy 2005/85, którego brzmienie jest niemal identyczne z brzmieniem art. 33 ust. 2 lit. e) dyrektywy 2013/32, która dokonała gruntownej nowelizacji dyrektywy 2005/85.

17. Jak już wskazałem w pkt 78–80 mojej opinii z dnia 17 maja 2018 r. w sprawie *Alheto* (C-585/16, EU:C:2018:327), z brzmienia art. 25 ust. 1 dyrektywy 2005/85 wynika, że państwa członkowskie miały *prawo*, a nie obowiązek uwzględnienia w krajowych procedurach rozpatrywania wniosków o udzielenie azylu podstaw niedopuszczalności, o których mowa w ust. 2 tego artykułu, natomiast z motywu 22 tej dyrektywy wynika, że jej art. 25 stanowi *wyjątek* od zasady, iż wszystkie wnioski o udzielenie azylu muszą być rozpatrywane co do istoty przez właściwe organy państw członkowskich¹⁴.

18. Innymi słowy – art. 25 ust. 1 dyrektywy 2005/85 jedynie zezwalał państwom członkowskim na nierozpatrywanie co do istoty wniosku o udzielenie azylu w przypadku wystąpienia jednej z podstaw niedopuszczalności określonych w art. 25 ust. 2, lecz nie wymagał od nich ani wprowadzenia do krajowego ustawodawstwa obowiązku rozpatrzenia dopuszczalności wniosków o udzielenie azylu przez właściwe organy, ani przewidzenia, na wypadek wystąpienia jednej z wymienionych podstaw, automatycznego odrzucenia wniosku bez rozpatrywania go co do istoty.

19. Wynika z tego, że transponując dyrektywę 2005/85, ustawodawca bułgarski mógł zasadnie zdecydować, tak jak to uczynił, aby nie dokonywać transpozycji wszystkich lub niektórych podstaw niedopuszczalności wniosku o udzielenie azylu, o których mowa w art. 25 ust. 2 dyrektywy 2005/85, w szczególności podstawy wynikającej z lit. g) tego przepisu.

20. Na pierwsze pytanie prejudycjalne w przeformułowanym brzmieniu, w zakresie, w jakim Trybunał musi rozstrzygnąć w przedmiocie obowiązkowego charakteru rozpatrywania dopuszczalności wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej zgodnie z art. 25 ust. 2 lit. g) dyrektywy 2005/85, trzeba wobec tego odpowiedzieć następująco: wykładni art. 25 tej dyrektywy, w związku z jej motywem 22 należy dokonywać w ten sposób, iż nie wymaga on od państw członkowskich zbadania dopuszczalności wniosku o udzielenie azylu w oparciu o podstawy określone w ust. 2 tego artykułu ani odrzucenia takiego wniosku w przypadku wystąpienia jednej ze wspomnianych podstaw.

21. W świetle powyższej odpowiedzi nie będzie potrzeby orzekania w przedmiocie pierwszego pytania prejudycjalnego w przeformułowanym brzmieniu w zakresie, w jakim zmierza ono do uzyskania od Trybunału wyjaśnienia, czy art. 25 ust. 2 lit. g) dyrektywy 2005/85 wywołuje skutek bezpośredni.

¹⁴ To samo można obecnie powiedzieć o art. 33 ust. 1 dyrektywy 2013/32 (zob. motyw 43 tej dyrektywy, którego brzmienie jest identyczne z brzmieniem motywu 22 dyrektywy 2005/85). Pragnę jednak zauważyć, że wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wspólną procedurę ubiegania się o ochronę międzynarodową w Unii i uchylającego dyrektywę 2013/32/UE (COM/2016/0467 final) przewiduje obowiązek zbadania dopuszczalności wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej (zob. pkt 1 sprawozdania załączonego do tego wniosku w odniesieniu do celów wniosku, w szczególności celu dotyczącego zapewnienia „prostsz[ych], jaśniejsz[ych] i krótsz[ych] procedur[...]”, s. 4). W odniesieniu do niniejszej sprawy art. 36 ust. 1 lit. d) wspomnianego wniosku dotyczącego rozporządzenia ma następujące brzmienie: „[o]rgan rozstrzygający ocenia dopuszczalność wniosku zgodnie z podstawowymi zasadami i gwarancjami przewidzianymi w rozdziale II i odrzuca wniosek jako niedopuszczalny w przypadku gdy zastosowanie ma którakolwiek z następujących podstaw: [...] d) małżonek lub partner, lub małoletni pod opieką złożył wniosek po tym, jak wyraził zgodę na złożenie wniosku w jego imieniu, i nie zachodzą żadne okoliczności faktyczne związane z sytuacją tego małżonka, partnera lub małoletniego uzasadniające odrębny wniosek”.

22. Co do pytań drugiego i trzeciego w przeformułowanym brzmieniu – z uwagi na to, że z odpowiedzi, jaką zaproponowałem na pierwsze pytanie prejudycjalne, wynika, iż zgodnie z prawem bułgarskim mającym zastosowanie do rozpatrywania wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonych przez N.R.K. Ahmedbekovą i jej syna wniosków tych w każdym razie nie można uznać za niedopuszczalne w oparciu o podstawę określoną w art. 25 ust. 2 lit. g) dyrektywy 2005/85, pytania te są w sposób oczywisty hipotetyczne, a zatem niedopuszczalne¹⁵. W związku z tym przeprowadzę ich krótką analizę tylko pomocniczo.

23. Sąd odsyłający zauważa, że orzecznictwo Varhoven administrativen sad (naczelnego sądu administracyjnego, Bułgaria) nie jest spójne w odniesieniu do tego, czy wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej oparty na obawie przed prześladowaniem osoby należącej do tej samej rodziny co wnioskodawca może być rozpatrywany w ramach procedury odrębnej od procedury, której przedmiotem jest wniosek o udzielenie azylu złożony przez taką osobę. Artykuł 32 administrativnoprotsesualen Kodeks (kodeksu postępowania administracyjnego), który na mocy art. 2 ust. 1 tego kodeksu ma zastosowanie, o ile przepis ustawy nie stanowi inaczej, do wszystkich postępowań administracyjnych przed wszystkimi organami bułgarskimi, stanowi bowiem, że gdy w ramach odrębnego postępowania „prawa i obowiązki stron wynikają z tych samych okoliczności faktycznych, a tylko jeden organ administracji jest właściwy, możliwe jest przeprowadzenie tylko jednego postępowania wobec kilku osób”. W odniesieniu do okoliczności postępowania głównego Administrativen sad Sofia-grad (sąd administracyjny w Sofii) zauważa, że wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej złożony przez N.R.K. Ahmedbekovą w imieniu jej małoletniego syna należy uznać za część wniosku złożonego przez R.E.O. Ahmedbekova, ponieważ opiera się na motywach dotyczących wniosku złożonego przez tego ostatniego, i stawia sobie pytanie, czy w związku z tym wniosek taki nie powinien być uznany za niedopuszczalny na podstawie art. 33 ust. 2 lit. e) dyrektywy 2013/32 [art. 25 ust. 2 lit. g) dyrektywy 2005/85 w przeformułowanym brzmieniu pytań prejudycjalnych]¹⁶. W odniesieniu do wniosku złożonego przez N.R.K. Ahmedbekovą we własnym imieniu sąd odsyłający stawia sobie pytanie, czy może on być złożony odrębnie od wniosku R.E.O. Ahmedbekova, skoro na poparcie swojego wniosku N.R.K. Ahmedbekova powołuje się na okoliczność, że jest członkiem rodziny R.E.O. Ahmedbekova.

24. Artykuł 6 ust. 2 dyrektywy 2005/85 stanowi, że „państwa członkowskie zapewniają, aby każda osoba dorosła posiadająca zdolność do czynności prawnych¹⁷ miała prawo złożenia we własnym imieniu wniosku o udzielenie azylu”. Na podstawie ust. 3 powyższego artykułu jeżeli państwa członkowskie przewidują możliwość złożenia przez wnioskodawcę wniosku o udzielenie azylu w imieniu osób pozostających pod jego opieką, zapewniają one, „aby osoby dorosłe pozostające na utrzymaniu wnioskodawcy wyraziły zgodę na złożenie wniosku w ich imieniu, zaś w przeciwnym razie – aby miały możliwość złożenia wniosku we własnym imieniu”¹⁸.

25. Z przepisów tych wynika, że osoba, która osiągnęła pełnoletność i ma zdolność do czynności prawnych, ma *prawo* złożyć wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej we własnym imieniu, niezależnie od okoliczności, że jedyną podstawę powołaną na poparcie tego wniosku stanowi fakt, że jest ona członkiem rodziny osoby ubiegającej się o nadanie statusu uchodźcy. Ponadto z przepisów tych

15 Zobacz w szczególności postanowienie z dnia 22 czerwca 2017 r., Fondul Proprietatea (C-556/15 i C-22/16, nieopublikowane, EU:C:2017:494, pkt 20, 21).

16 Sąd odsyłający zastanawia się również nad pojęciem „osoby pozostającej na utrzymaniu” zawartym w art. 33 ust. 2 lit. e) dyrektywy 2013/32, biorąc pod uwagę, że nie zdaje się, aby N.R.K. Ahmedbekova lub R.E.O. Ahmedbekov byli w stanie samodzielnie zaspokoić potrzeby własne i potrzeby swojego syna.

17 Zobacz podobnie art. 7 ust. 1 dyrektywy 2013/32, który odpowiednio zastąpił, w wersji włoskiej, pojęcie „capacità giuridica” pojęciem „capacità di agire”.

18 Zobacz podobnie art. 7 ust. 3 dyrektywy 2013/32.

wynika, że wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej może być złożony przez wnioskodawcę w imieniu osoby pełnoletniej, która ma zdolność do czynności prawnych, tylko w przypadku gdy osoba ta *pozostaje na jego utrzymaniu*¹⁹ i *wyraziła na to wyraźną zgodę*, zrzekając się prawa do złożenia wniosku we własnym imieniu.

26. Z postanowienia odsyłającego nie wynika jednak, że N.R.K. Ahmedbekovą należy uznać za osobę pozostającą na utrzymaniu małżonka²⁰ lub że wyraziła ona zgodę na złożenie przez małżonka wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej w jej imieniu. Bezsporne jest również, że R.E.O. Ahmedbekov nie złożył takiego wniosku w imieniu swojej małżonki. Wręcz przeciwnie, małżonkowie wszczęli odrębne postępowania, zarówno gdy zwrócili się do prezydenta Republiki Bułgarii, jak i gdy złożyli wniosek do DAB.

27. W takich okolicznościach, w których nie zostały spełnione przesłanki zastosowania art. 25 ust. 2 lit. g) dyrektywy 2005/85, w szczególności przesłanka dotycząca zgody osoby zainteresowanej, wniosek N.R.K. Ahmedbekovej nie mógłby zostać uznany za niedopuszczalny w oparciu o podstawę przewidzianą w tym przepisie, nawet gdyby przepis ten został transponowany do prawa bułgarskiego, ani też nie mógłby zostać uznany za część wniosku R.E.O. Ahmedbekova, lecz powinien być rozpatrzony co do istoty odrębnie, tak jak zrobiła to DAB.

28. W odniesieniu do wniosku złożonego przez N.R.K. Ahmedbekovą w imieniu małoletniego syna pragnę zauważyć, że nawet w takim przypadku art. 6 ust. 3 dyrektywy 2005/85 nie uzależnia możliwości złożenia przez wnioskodawcę wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej w imieniu pozostającego na jego utrzymaniu małoletniego od rodzaju podstaw podniesionych na poparcie tego wniosku. Z powyższego wynika, że gdyby syn N.R.K. Ahmedbekovej mógł zostać uznany za osobę pozostającą na jej utrzymaniu, wniosek wniesiony przez N.R.K. Ahmedbekovą w imieniu syna nie mógłby zostać uznany za niedopuszczalny w oparciu o podstawę przewidzianą w art. 25 ust. 2 lit. g) dyrektywy 2005/85 – również przy założeniu, że przepis ten został transponowany do prawa bułgarskiego – wyłącznie ze względu na okoliczność, że podstawy uzasadniające ten wniosek dotyczą statusu uchodźcy R.E.O. Ahmedbekova²¹.

C. W przedmiocie czwartego pytania prejudycjalnego

29. W czwartym pytaniu prejudycjalnym sąd odsyłający zasadniczo zwraca się do Trybunału o ustalenie, czy art. 4 ust. 4 dyrektywy 2011/95 należy interpretować w ten sposób, że ocena uzasadnionej obawy przed prześladowaniem (w celu uznania statusu uchodźcy) lub rzeczywistego ryzyka doznania poważnej krzywdy (w celu przyznania ochrony uzupełniającej) powinna być dokonywana wyłącznie w odniesieniu do faktów i okoliczności, które dotyczą osoby wnioskodawcy.

19 Pragnę zauważyć, że wymóg pozostawania „na utrzymaniu” wnioskodawcy, który jest zawarty w art. 7 dyrektywy 2013/32, nie został uwzględniony we wniosku dotyczącym rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wspólną procedurę ochrony międzynarodowej w Unii i uchylającego dyrektywę 2013/32/UE, przytoczonym w przypisie 14 do niniejszej opinii, którego art. 31 ust. 1 i 2 stanowi, że osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową może złożyć wniosek w imieniu swojego małżonka lub partnera, z którym pozostaje w stałym i trwałym związku, pod warunkiem że osoba ta wyrazi na to zgodę, oraz małoletnich lub pozostających na jej utrzymaniu osób dorosłych, które nie posiadają zdolności prawnej.

20 Sąd odsyłający zauważa, iż wydaje się, że ani N.R.K. Ahmedbekova, ani R.E.O. Ahmedbekov nie są w stanie samodzielnie zaspokoić potrzeb własnych i potrzeb swojego syna.

21 Artykuł 7 ust. 3 dyrektywy 2013/32 stanowi, że „[p]aństwa członkowskie zapewniają, aby małoletni miał prawo do wystąpienia z wnioskiem o udzielenie ochrony międzynarodowej w swoim imieniu, jeśli posiada zdolność do czynności prawnych w postępowaniach zgodnie z prawem danego państwa członkowskiego, albo za pośrednictwem swoich rodziców lub innych dorosłych członków rodziny [...]”, oddzielając w ten sposób prawo rodzica do złożenia wniosku w imieniu małoletniego dziecka od okoliczności, że dziecko to jest na jego utrzymaniu, jednocześnie zrównując oboje rodziców w tym względzie. Podobnie art. 31 ust. 6 wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wspólną procedurę ubiegania się o ochronę międzynarodową w Unii i uchylającego dyrektywę 2013/32/UE, cytowanego w przypisie 14 niniejszej opinii, stanowi, że „[m]ałoletni ma prawo złożyć wniosek w swoim imieniu, jeżeli posiada zdolność do czynności prawnych w postępowaniach zgodnie z prawem krajowym danego państwa członkowskiego, lub za pośrednictwem osoby dorosłej odpowiedzialnej za niego zgodnie z prawem lub praktyką danego państwa członkowskiego, w tym za pośrednictwem swoich rodziców lub innego opiekuna prawnego lub zwyczajowego, lub dorosłych członków rodziny w przypadku małoletniego pod opieką [...]”.

30. Z analizy przeprowadzonej przez sąd odsyłający i z okoliczności postępowania głównego wynika, że pytanie to ma na celu wyjaśnienie, czy jest zgodne z systemem dyrektywy 2011/95 nadanie przez państwo członkowskie statusu uchodźcy osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową wyłącznie na podstawie okoliczności, że wnioskodawca jest członkiem rodziny osoby o statusie uchodźcy.

31. Zgodnie z art. 2 lit. d) dyrektywy 2011/95 „uchodźca” oznacza „obywatela państwa trzeciego, który na skutek uzasadnionej obawy przed prześladowaniem z powodu swojej rasy, religii, narodowości, przekonań politycznych lub przynależności do szczególnej grupy społecznej przebywa poza państwem swojego obywatelstwa i nie może lub nie chce z powodu tej obawy korzystać z ochrony tego państwa [...]”. Zgodnie z art. 4 ust. 3 tej dyrektywy „[o]cena wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej jest przeprowadzana indywidualnie dla każdego przypadku” i obejmuje elementy wskazane w lit. a)–e) tego przepisu, w tym elementy zawarte w lit. c): „indywidualną sytuację i osobiste uwarunkowania wnioskodawcy [...], by ocenić, czy w świetle osobistych uwarunkowań wnioskodawcy akty, których doświadczył lub na które mógłby zostać narażony, stanowią prześladowanie lub powodują poważną krzywdę”. Na podstawie art. 4 ust. 4 dyrektywy 2011/95, który jest jako jedyny powołany w treści pytania prejudycjalnego, „[f]akt, że wnioskodawca już doznał prześladowania lub poważnej krzywdy albo że bezpośrednio groziło mu takie prześladowanie lub poważna krzywda, jest istotną przesłanką potwierdzającą uzasadnioną obawę wnioskodawcy przed prześladowaniem lub rzeczywiste ryzyko doznania poważnej krzywdy, chyba że istnieją zasadne powody, aby uznać, iż akty prześladowania lub wyrządzania poważnej krzywdy się nie powtórzą”. Artykuł 9 ust. 1 dyrektywy 2011/95 określa kryteria, jakie musi spełniać czyn, by mógł zostać uznany za „akt prześladowania” w rozumieniu art. 1 lit. A konwencji genewskiej, natomiast ust. 2 tego artykułu zawiera kilka przykładów form, jaką mogą przybrać takie akty. Artykuł 10 ust. 1 dyrektywy 2011/95 wymienia w lit. a)–e) elementy, które państwa członkowskie muszą uwzględnić przy dokonywaniu oceny powodów prześladowania, o których mowa w art. 2 lit. d) tej dyrektywy. Wreszcie zgodnie z art. 9 ust. 3 wspomnianej dyrektywy musi istnieć związek między aktami prześladowania określonymi w ust. 1 tego artykułu a powodami prześladowania określonymi w art. 10.

32. Wyżej wymienione przepisy wymagają, aby istnienie przesłanek nadania statusu uchodźcy było oceniane w odniesieniu do osoby ubiegającej się o azyl. Wspomniane przepisy nie wykluczają jednak, że przesłanki te można uznać za spełnione z uwagi na więź rodzinną między wnioskodawcą a osobą, która była ofiarą aktów prześladowania w rozumieniu art. 9 ust. 1 dyrektywy 2011/95 i która żywi uzasadnioną obawę przed prześladowaniem z powodów określonych w art. 2 lit. d) tej dyrektywy. Chociaż dla osoby ubiegającej się o azyl okoliczność powołania się w uzasadnieniu wniosku na prześladowanie członka rodziny nie będzie sama w sobie wystarczająca w tym celu, status uchodźcy musi zostać nadany członkowi rodziny uchodźcy, który złożył stosowny wniosek, jeżeli na podstawie analizy jego indywidualnej sytuacji i dotyczących go osobistych uwarunkowań, a także w świetle wszystkich istotnych elementów odnoszących się w szczególności do sytuacji w państwie pochodzenia i do modus operandi podmiotów dopuszczających się prześladowania²² okaże się, że z powodu wspomnianej więzi rodzinnej żywi on uzasadnioną, *osobistą* obawę, że będzie ofiarą prześladowań, i nie ma podstaw, aby nie nadać mu tego statusu²³. W takich okolicznościach związek między aktami i powodami prześladowania wymagany w art. 9 ust. 3 dyrektywy 2011/95 jest pośrednio zapewniony przez odniesienie do powodów prześladowania członka rodziny wnioskodawcy.

²² W przedmiocie pojęcia „podmiotu dopuszczającego się prześladowania” zob. art. 6 dyrektywy 2011/95.

²³ Podstawy wykluczenia możliwości nadania statusu uchodźcy są wymienione w art. 12 dyrektywy 2011/95. Oprócz braku podstaw wykluczenia konieczne jest również, aby status prawny członka rodziny nie stanowił przeszkody w nadaniu statusu uchodźcy (np. ze względu na to, że członek rodziny jest obywatelem państwa trzeciego, w którym może ubiegać się o ochronę).

33. Jak zauważył sąd odsyłający, do tej sytuacji wyraźnie odnosi się motyw 36 dyrektywy 2011/95, zgodnie z którym „[c]łonkowie rodziny są *zazwyczaj*, z racji samego pokrewieństwa z uchodźcą, narażeni na akty prześladowania w sposób, który może stanowić podstawę nadania im statusu uchodźcy”²⁴. Ponadto sam prawodawca Unii uznaje, że ryzyko wystąpienia takiej sytuacji narażenia na prześladowania jest znaczące.

34. Na podstawie powyższych uwag proponuję, aby na czwarte pytanie prejudycjalne odpowiedzieć następująco: dyrektywę 2011/95, w szczególności jej art. 2 lit. d) i art. 4 ust. 3 w świetle jej motywu 36, należy interpretować w ten sposób, że nie sprzeciwia się ona nadaniu statusu uchodźcy osobie ubiegającej się o ochronę międzynarodową z powodu jej więzi rodzinnej z osobą, która była ofiarą aktów prześladowania w rozumieniu art. 9 ust. 1 tej dyrektywy lub która żywi uzasadnione obawy przed prześladowaniem z powodów określonych w art. 2 lit. d) tej dyrektywy, jeżeli na podstawie oceny indywidualnej sytuacji wnioskodawcy i dotyczących go osobistych uwarunkowań, a także w świetle wszystkich istotnych elementów, okaże się, że ze względu na wspomnianą więź rodzinną żywi on uzasadnioną, osobistą obawę, że będzie ofiarą prześladowań.

D. W przedmiocie piątego pytania prejudycjalnego

35. W piątym pytaniu prejudycjalnym sąd odsyłający zasadniczo zwraca się do Trybunału o ustalenie, czy art. 4 dyrektywy 2011/95 i art. 31 ust. 1 dyrektywy 2013/32, a w szczególności względy związane z dobrem dziecka, utrzymaniem jedności rodziny i ochroną prawa do życia prywatnego i rodzinnego sprzeciwiają się orzecznictwu krajowemu, które wymaga, aby właściwy organ w ramach jednego postępowania rozpatrzył wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej złożone przez członków jednej rodziny, zawierające uzasadnienie, że tylko jeden z członków rodziny spełnia przesłanki uznania za uchodźcę, albo które wymaga, aby postępowania w przedmiocie wniosków złożonych przez innych członków rodziny zostały zawieszone do chwili zakończenia postępowania w przedmiocie wniosku złożonego zgodnie z art. 1 lit. A konwencji genewskiej.

36. Ze względów, o których mowa w pkt 10 niniejszej opinii, powyższe pytanie prejudycjalne należy rozpatrzyć nie w świetle przepisów dyrektywy 2013/32, lecz przepisów poprzedzającej ją dyrektywy 2005/85.

37. Z analizy trzech pierwszych pytań prejudycjalnych, a w szczególności z pkt 27 niniejszej opinii wynika, że w okolicznościach postępowania głównego wniosek N.R.K. Ahmedbekovej o udzielenie ochrony międzynarodowej powinien być, w przypadku braku jej zgody zgodnie z art. 6 ust. 3 dyrektywy 2005/85, rozpatrzony *odrębnie* od wniosku jej małżonka, i to *niezależnie* od podstaw powołanych na poparcie takiego wniosku.

38. W tym względzie art. 9 ust. 3 dyrektywy 2005/85 jasno wskazuje, że tylko do celów zastosowania art. 6 ust. 3 tej dyrektywy, to znaczy tylko jeżeli wniosek został złożony w imieniu jednej lub kilku osób pozostających na utrzymaniu, „państwa członkowskie mogą podjąć jedną decyzję obejmującą wszystkie osoby pozostające pod opieką wnioskodawcy”, w przypadku gdy „wniosek oparty jest na tych samych podstawach”²⁵.

39. W związku z tym jeżeli nie są spełnione przesłanki stosowania art. 6 ust. 3 dyrektywy 2005/85 – jak w przypadku N.R.K. Ahmedbekovej – właściwy organ będzie musiał rozpatrzyć wnioski złożone we własnym imieniu przez różnych członków jednej rodziny w ramach odrębnych postępowań.

²⁴ Podkreślenie moje.

²⁵ Obecnie przepis ten jest zawarty w art. 11 ust. 3 dyrektywy 2013/32 w odniesieniu do wniosków złożonych w imieniu osób pozostających na utrzymaniu w rozumieniu art. 7 ust. 2 tej dyrektywy. Wyjątek od wydania jednej decyzji jest jednak wprowadzony w odniesieniu do przypadku, w którym prowadziłoby to do „ujawnienia szczególnej sytuacji wnioskodawcy, co mogłoby zagrozić jego interesom, w szczególności w sprawach związanych z prześladowaniem ze względu na płeć, orientację seksualną, tożsamość płciową lub wiek”. W takich przypadkach właściwe organy są zobowiązane wydać osobie zainteresowanej odrębną decyzję.

40. Należy podkreślić, że powyższe odnosi się zarówno do przypadku, w którym, jak wskazują niektóre fragmenty postanowienia odsyłającego, wniosek N.R.K. Ahmedbekovej złożony do DAB opiera się wyłącznie na jej statusie małżonka osoby, która wystąpiła z wnioskiem o nadanie statusu uchodźcy, jak i do przypadku, w którym, jak wydaje się wynikać z innych fragmentów tego samego postanowienia, jej wniosek jest uzasadniony osobistą obawą przed prześladowaniem ze względu na sytuację małżonka.

41. Wniosek małoletniego syna małżonków Ahmedbekov, złożony w jego imieniu przez N.R.K. Ahmedbekovą i oparty na tych samych podstawach co wniosek N.R.K. Ahmedbekovej, powinien zostać rozpatrzony łącznie z wnioskiem matki, zgodnie z art. 6 ust. 3 oraz z art. 9 ust. 3 dyrektywy 2005/85.

42. W zakresie, w jakim sąd odsyłający wydaje się uważać, że odrębne rozpatrywanie wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej członków jednej rodziny może zagrozić utrzymaniu jedności rodziny lub zaszkodzić dobru dziecka, np. w przypadku gdy wnioski zostaną oddalone w różnym czasie, pragnę zauważyć, że względy te nie mogą ograniczać prawa wnioskodawcy, ustanowionego w art. 6 ust. 2 dyrektywy 2005/85, do złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej odrębnie od pozostałych członków jego rodziny. Do zainteresowanego państwa członkowskiego należy zapewnienie przestrzegania powyższych zasad w ramach ewentualnych postępowań nakazujących powrót wszczętych w wyniku ostatecznego oddalenia wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej każdego członka rodziny²⁶. Ponadto pragnę przypomnieć, jak to uczyniła Komisja w swoich uwagach na piśmie, że dopóki N.R.K. Ahmedbekova i jej syn pozostają „wnioskodawcami” w rozumieniu art. 2 lit. c) dyrektywy 2005/85, to znaczy dopóki nie zostanie wydana ostateczna decyzja w sprawie ich wniosku o udzielenie azylu, są oni uprawnieni do korzyści związanych z tym statusem, w szczególności przewidzianych w dyrektywach 2003/09²⁷ i 2013/33.

43. Z powyższych uwag wynika, że dyrektywa 2005/85 stoi na przeszkodzie temu, by wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej złożony we własnym imieniu przez członka rodziny osoby ubiegającej się o azyl, niezależnie od podstaw uzasadniających taki wniosek, został uznany za integralną część wniosku osoby ubiegającej się o azyl i rozpatrywany razem z tym wnioskiem.

44. Ani dyrektywa 2005/85, ani dyrektywa 2011/95 nie wydają się stać na przeszkodzie zawieszeniu postępowań w przedmiocie wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonych odrębnie przez członków jednej rodziny, uzasadnionych obawą przed prześladowaniem ze względu na sytuację jednego z członków tej rodziny, w oczekiwaniu na zakończenie postępowania w przedmiocie wniosku członka rodziny, którego sytuacja spowodowała obawy przed prześladowaniem rodziny (zwanego dalej „głównym wnioskodawcą”).

45. Aby jednak takie zawieszenie było dozwolone, muszą być moim zdaniem spełnione trzy przesłanki. Po pierwsze, jak podnosi Komisja w swoich uwagach na piśmie, zawieszenie powinno służyć odpowiedniemu i pełnemu rozpatrzeniu wniosków lub realizacji celów związanych z utrzymaniem jedności rodziny lub dobru dziecka, nie może zaś naruszać prawa do poszanowania życia prywatnego lub rodzinnego osób zainteresowanych. Po drugie, zawieszenie nie powinno naruszać niezależności wniosków złożonych odrębnie przez członków rodziny głównego wnioskodawcy. Po trzecie, skutkiem zawieszenia nie może być wykluczenie rozpatrywania wspomnianych wniosków co do istoty w sposób indywidualny, obiektywny i bezstronny, zgodnie z art. 8 ust. 2 lit. a) dyrektywy 2005/85, niezależnie od rozstrzygnięcia wniosku głównego wnioskodawcy, to znaczy niezależnie od tego, czy wniosek ten zostanie ostatecznie oddalony, czy uwzględniony.

²⁶ Zobacz art. 5 i motyw 22 dyrektywy 2008/115, zgodnie z którymi „dobro dziecka” i poszanowanie życia rodzinnego powinno być kwestią nadrzędną dla państw członkowskich przy wprowadzaniu w życie tej dyrektywy.

²⁷ Dyrektywa Rady 2003/9/WE z dnia 27 stycznia 2003 r. ustanawiająca minimalne normy dotyczące przyjmowania osób ubiegających się o azyl (Dz.U. 2003, L 31, s. 18).

46. W świetle powyższych uwag odpowiedź na piąte pytanie prejudycjalne powinna być moim zdaniem następująca: dyrektywę 2005/85, a w szczególności jej art. 6 ust. 2 i 3 oraz art. 9 ust. 3, należy interpretować w ten sposób, że stoi ona na przeszkodzie temu, aby wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej złożone we własnym imieniu przez członków rodziny osoby, która wystąpiła o nadanie statusu uchodźcy, były uważane za integralną część złożonego przez taką osobę wniosku i rozpatrywane w ramach jednego postępowania, nawet jeśli opierają się wyłącznie na tych samych podstawach nadania statusu uchodźcy odnoszących się do wspomnianej osoby. Dyrektywy 2005/85 i 2011/95 należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie zawieszeniu postępowań dotyczących wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonych odrębnie przez członków jednej rodziny, uzasadnionych obawą przed prześladowaniem ze względu na sytuację jednego z członków tej rodziny, w oczekiwaniu na zakończenie postępowania w przedmiocie wniosku o udzielenie azylu złożonego przez członka rodziny, którego sytuacja spowodowała obawy przed prześladowaniem rodziny. Zawieszenie to nie powinno jednak naruszać niezależności wniosków złożonych we własnym imieniu przez członków rodziny wnioskodawcy, którego sytuacja jest przyczyną ich obawy przed prześladowaniem, ani nie powinno uniemożliwiać rozpatrywania tych wniosków co do istoty po zakończeniu postępowania w przedmiocie wniosku złożonego przez wspomnianego wnioskodawcę, niezależnie od jego wyniku.

E. W przedmiocie szóstego pytania prejudycjalnego

47. W szóstym pytaniu prejudycjalnym sąd odsyłający zwraca się do Trybunału o rozstrzygnięcie kwestii, czy dyrektywa 2011/95 stoi na przeszkodzie przepisom krajowym, które przewidują nadanie statusu uchodźcy członkom rodziny uchodźcy wyłącznie na podstawie łączącej ich z nim więzi rodzinnej.

48. Zgodnie z art. 8 ust. 9 ZUB „członkowie rodziny”²⁸ cudzoziemca, który uzyskał status uchodźcy, są również uważani za uchodźców”²⁹. Z postanowienia odsyłającego wynika, że na mocy tego przepisu nadanie statusu uchodźcy członkom rodziny osoby uznanej za uchodźcę jest automatyczne i nie wymaga sprawdzenia, czy każdy z członków rodziny ma uzasadnione obawy przed prześladowaniem. Zdaniem sądu odsyłającego przepis ten może być sprzeczny z dyrektywą 2011/95, która nie przewiduje takiego automatyzmu.

49. Pragnę przede wszystkim zwrócić uwagę – jak uczynił to sąd odsyłający we wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym – że art. 8 ust. 9 ZUB miałby zastosowanie do N.R.K. Ahmedbekovej (i jej syna) jedynie w przypadku, gdyby wniosek o udzielenie azylu złożony przez R.E.O. Ahmedbekova został uwzględniony. W odpowiedzi na wniosek Trybunału o wyjaśnienia, o którym mowa w art. 101 jego regulaminu postępowania, sąd odsyłający stwierdził, że wyrokiem z dnia 25 stycznia 2017 r. Varhoven administrativen sad (naczelny sąd administracyjny, Bułgaria) oddalił apelację wniesioną przez R.E.O. Ahmedbekova od wyroku, który utrzymał w mocy oddalenie wniosku R.E.O. Ahmedbekova o udzielenie azylu, w związku z czym wniosek ten został ostatecznie oddalony. Wynika z tego, że automatyzm przewidziany w art. 8 ust. 9 ZUB nie może już być stosowany na korzyść N.R.K. Ahmedbekovej i jej syna, jeżeli – w celu zastosowania tego przepisu – uwzględnia się sytuację R.E.O. Ahmedbekova. Jednakże nie uważam, że oznacza to, iż szóste pytanie prejudycjalne jest niedopuszczalne. Jak bowiem wynika z postanowienia odsyłającego, w toku postępowania sądowego N.R.K. Ahmedbekova podniosła dodatkowe podstawy uzasadniające jej wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej, które dotyczą jej sytuacji osobistej. Jeżeli natomiast rozpatrzenie tych podstaw (przez sąd odsyłający) doprowadziłoby do nadania statusu uchodźcy

²⁸ Zgodnie z informacjami zawartymi w postanowieniu odsyłającym za „członków rodziny” w rozumieniu ZUB uważa się małżonka osoby ubiegającej się o udzielenie ochrony międzynarodowej lub osobę, z którą utrzymuje on długotrwały i stały związek, małoletnie dzieci pary niepozostające w związku małżeńskim, a także niepozostające w związku małżeńskim dzieci pełnoletnie, które nie są w stanie zapewnić swoich potrzeb z poważnych przyczyn zdrowotnych. Sąd odsyłający nie wskazuje żadnych dodatkowych kategorii osób, które należy uznać za objęte zakresem stosowania art. 8 ust. 9 ZUB.

²⁹ W zakresie, w jakim jest to zgodne z ich statusem osobistym, oraz przy braku podstaw wykluczenia przewidzianych w ZUB.

N.R.K. Ahmedbekovej, art. 8 ust. 9 ZUB mógłby być zastosowany na korzyść syna N.R.K. Ahmedbekovej, a odmowa nadania statusu uchodźcy przez DAB jest również przedmiotem sporu w postępowaniu głównym. W związku z tym szóste pytanie prejudycjalne nie jest wyłącznie hipotetyczne i jest wystarczająco związane ze sporem zawisłym przed sądem odsyłającym.

50. W tym względzie powyższe pytanie zasadniczo dotyczy zgodności krajowego ustawodawstwa pozwalającego na automatyczne nadanie statusu uchodźcy *w sposób pochodny* członkom rodziny osoby, która spełnia kryteria uznania za uchodźcę z dyrektywą 2011/95.

51. Należy zauważyć, że chociaż taki „status pochodny” nie jest objęty konwencją genewską³⁰, która nie zawiera zasady jedności rodziny w definicji terminu „uchodźca”³¹, to w Akcie końcowym Konferencji Pełnomocników Organizacji Narodów Zjednoczonych, która opracowała tekst konwencji, wyraźnie uznano „podstawowe prawo” uchodźcy do jedności rodziny i zalecono państwom sygnatariuszom przyjęcie środków koniecznych do jej utrzymania oraz, bardziej ogólnie, do ochrony rodziny uchodźcy. Zalecenia te były w przeciągu lat kilkakrotnie powtarzane przez organy UNHCR³². Na przykład w dokumencie z dnia 4 czerwca 1999 r. Stały Komitet UNHCR stwierdził, że „z zasady jedności rodziny wynika, że jeżeli głowa rodziny spełnia kryteria nadania statusu uchodźcy, status ten musi zostać również nadany członkom rodziny, którzy są na jej utrzymaniu”³³. Niedawno UNHCR opowiedział się za nadaniem pochodnego statusu uchodźcy członkom rodziny potencjalnych ofiar okaleczenia żeńskich organów płciowych, dopuszczając możliwość, również w przypadku małoletniego pozostającego pod opieką, uznania ich za głównych wnioskodawców, którym przysługuje prawo do jedności rodziny³⁴. Odniesienie do „pochodnego statusu” uchodźcy pojawia się także w wytycznych UNHCR w sprawie ochrony międzynarodowej dotyczących wniosków małoletnich³⁵. Wreszcie status ten jest zwykle przyznawany w ramach procedur ustalania statusu uchodźcy w zakresie mandatu UNHCR³⁶.

52. Podobnie jak konwencja genewska, dyrektywa 2011/95 również nie przewiduje nadania pochodnego statusu uchodźcy członkom rodziny osoby uznanej za uchodźcę.

53. Artykuł 23 powyższej dyrektywy, zatytułowany „Utrzymanie jedności rodziny”, stanowi w ust. 2, że członkowie rodziny uchodźcy, którzy osobiście nie mają prawa do ochrony międzynarodowej, są uprawnieni do niektórych świadczeń³⁷ wymienionych w art. 24–35 wspomnianej dyrektywy, których treść jest zasadniczo taka sama jak w przypadku osób uznanych za uchodźców³⁸. Ochrona przyznana na mocy tego przepisu nie obejmuje jednak najbardziej typowej formy ochrony statusu uchodźcy,

30 Zgodnie z tą konwencją uchodźcą jest jedynie osoba, która *indywidualnie* żywi uzasadnioną obawę przed prześladowaniem zgodnie z art. 1 lit. A konwencji.

31 Zobacz UNHCR, *Wytyczne w sprawie postępowania i kryteriów ustalania statusu uchodźcy na podstawie konwencji z 1951 r. oraz protokołu z 1967 r.* (HCR/1P/4/FRE/REV.1), 1992, pkt 183.

32 Zobacz na przykład konkluzja Komitetu Wykonawczego UNHCR w sprawie ochrony międzynarodowej, przyjęta podczas 49. sesji w 1998 r. (A/AC.96/911, pkt 21, i konkluzja 88 (L), 1999, lit. b.iii, dostępną na stronie internetowej <http://www.unhcr.org/excom/exconc/3ae68c4340/protection-refugees-family.html>.

33 Zobacz dokument zatytułowany „Kwestie związane z ochroną rodziny” (EC/49/SC/CRP.14), dostępny na stronie internetowej <http://www.unhcr.org/fr/excom/standcom/4b30a618e>. Już w: *Wytycznych w sprawie postępowania i kryteriów ustalania statusu uchodźcy na podstawie konwencji z 1951 r. oraz protokołu z 1967 r.* UNHCR stwierdził, że większość państw, bez względu na to, czy były, czy nie były stronami konwencji genewskiej, dostosowywało się do zalecenia zawartego w ww. Akcie końcowym Konferencji Pełnomocników, zob. pkt 183–184. Na podstawie tych dokumentów do członków rodziny, na korzyść których stosuje się zasadę jedności rodziny, należy zaliczyć co najmniej małżonka i małoletnie dzieci.

34 Zobacz UNHCR, *Wytyczne w sprawie wniosków o udzielenie azylu dotyczących okaleczania żeńskich narządów płciowych*, maj 2009, dostępne na stronie internetowej <http://www.refworld.org/docid/4d70cff82.html>, pkt 11.

35 Zobacz UNHCR, *Wytyczne UNHCR w sprawie ochrony międzynarodowej nr 8: wnioski małoletnich o udzielenie azylu*, 22 grudnia 2009 r., dostępne na stronie internetowej <http://www.unhcr.org/fr/publications/legal/4fd736c99/principes-directeurs-no-8-demandes-dasile-denfants-cadre-larticle-1a2-larticle.html>, pkt 9.

36 Zobacz UNHCR, *Zasady dotyczące postępowania w sprawie ustalania statusu uchodźcy w ramach mandatu UNHCR*, 20 listopada 2003 r., pkt 5.1.1.

37 Zgodnie z procedurami krajowymi oraz w zakresie, w jakim jest to zgodne z ich osobistym statusem prawnym.

38 Jedyna różnica jest przewidziana w art. 24 ust. 1 akapit drugi dyrektywy 2011/95 w odniesieniu do okresu ważności zezwolenia na pobyt, który może być krótszy niż trzy lata, bez uszczerbku dla wymogu zawartego w art. 23 ust. 1 dyrektywy, dotyczącego utrzymania jedności rodziny.

a mianowicie ochrony przed odesłaniem przewidzianej w art. 21 dyrektywy 2011/95, a zatem nie może być traktowana jako równoznaczna z uznaniem „pochodnego statusu uchodźcy”. Jednakże podstawa prawna art. 23 ust. 2 dyrektywy 2011/95 jest taka sama: prawo uchodźcy do utrzymania jedności rodziny, do poszanowania którego państwa członkowskie są zobowiązane na podstawie art. 23 ust. 1 tej dyrektywy³⁹.

54. Artykuł 3 dyrektywy 2011/95 interpretowany w związku z motywem 14 tej dyrektywy umożliwia państwom członkowskim wprowadzenie lub utrzymanie przepisów krajowych *zgodnych ze wspomnianą dyrektywą*, które są korzystniejsze dla obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców ubiegających się o ochronę międzynarodową, „przy założeniu, że powodem złożenia takiego wniosku jest to, że zainteresowana osoba jest uchodźcą w rozumieniu art. 1 lit. A konwencji genewskiej”⁴⁰. Moim zdaniem przepis taki jak przewidziany w art. 8 ust. 9 ZUB jest objęty zakresem zastosowania zastrzeżenia zawartego w tym artykule.

55. Prawdą jest, że wniosek, na którego podstawie członek rodziny osoby spełniającej kryteria nadania statusu uchodźcy dąży do uzyskania statusu uchodźcy, niezależnie od istnienia uzasadnionej obawy przed prześladowaniem, która dotyczy go osobiście, nie może być uznany, sensu stricto, za oparty na art. 1 lit. A konwencji genewskiej, zgodnie z wymogiem art. 3 dyrektywy 2011/95 w związku z motywem 14 tej dyrektywy.

56. Pragnę jednak zauważyć, że w przypadkach, w których Trybunał wykluczył możliwość skorzystania z zastrzeżenia, o którym mowa w art. 3 dyrektywy 2004/83, w celu zatwierdzenia korzystniejszych przepisów krajowych przy ustalaniu kryteriów nadawania statusu uchodźcy, nie opierał się on na stwierdzeniu, że do wniosku osoby ubiegającej się o azyl nie można zastosować art. 1 lit. A konwencji genewskiej, lecz podkreślił *niezgodność* takiego wniosku z systemem wspomnianej konwencji lub jego *skrajny brak powiązania* z tym systemem, jednocześnie przedkładając kryterium materialne nad kryterium formalne w wykładni i stosowaniu powyższego zastrzeżenia.

57. I tak w wyroku z dnia 9 listopada 2010 r., B (C-57/09 i C-101/09, EU:C:2010:661, pkt 114, 115) Trybunał orzekł, że art. 3 dyrektywy 2004/83 nie ma zastosowania do przepisów krajowych przyznających status uchodźcy osobie, która jest wyłączona z możliwości jego uzyskania na podstawie art. 12 ust. 2 dyrektywy, uzasadniając taką niemożność zastosowania okolicznością, że podstawy wykluczenia z możliwości uzyskania statusu uchodźcy mają na celu „zachowanie wiarygodności systemu” ochrony przewidzianego przez tę dyrektywę. Podobnie w wyroku z dnia 18 grudnia 2014 r., M’Bodj (C-542/13, EU:C:2014:2452, pkt 42–44) Trybunał orzekł, że „byłoby bowiem sprzeczne z *ogólną systematyką i celami* dyrektywy 2004/83 umożliwienie skorzystania ze statusów, które przewiduje ta dyrektywa, obywatelom państw trzecich znajdującym się w sytuacjach *pozbawionych jakiegokolwiek związku z racją bytu międzynarodowej ochrony*”⁴¹.

58. Jak wskazano powyżej, po pierwsze, nadanie pochodnego statusu uchodźcy członkom rodziny osoby uznanej za uchodźcę nie jest niezgodne z systemem konwencji genewskiej i jest wręcz zalecane przez UNHCR oraz zwykle dopuszczane w ramach postępowań w sprawie ustalenia statusu uchodźcy w zakresie mandatu UNHCR⁴². Po drugie, wspomniane nadanie statusu uchodźcy realizuje cele zgodne z dyrektywą 2011/95, która wyraźnie wprowadza w art. 23 ust. 1 obowiązek zapewnienia przez państwa

³⁹ Zgodnie z tym przepisem „[p]aństwa członkowskie zapewniają możliwość utrzymania jedności rodziny”.

⁴⁰ Zobacz motyw 14 dyrektywy 2011/95. Zgodnie z art. 3 dyrektywy 2011/95 „[p]aństwa członkowskie mogą wprowadzać lub utrzymywać korzystniejsze normy pozwalające określić, kto może zostać zakwalifikowany jako uchodźca lub osoba potrzebująca ochrony uzupełniającej, oraz pozwalające określić zakres ochrony międzynarodowej, pod warunkiem że normy te będą zgodne z niniejszą dyrektywą”. Zobacz podobnie art. 3 i motyw 8 dyrektywy 2004/83.

⁴¹ Podkreślenie moje. W tym przypadku chodziło o nadanie statusu osoby kwalifikującej się do ochrony uzupełniającej obywatelowi państwa trzeciego cierpiącemu na poważną chorobę ze względu na ryzyko pogorszenia się jego stanu zdrowia z powodu braku odpowiedniego leczenia w państwie pochodzenia.

⁴² Znaczenie roli UNHCR przy podejmowaniu decyzji o nadaniu statusu uchodźcy w rozumieniu konwencji genewskiej jest potwierdzone w motywie 22 dyrektywy 2011/95.

członkowskie utrzymanie jednośc rodziny uchodźcy⁴³, pozostawiając jednak państwom członkowskim swobodę decydowania o środkach, jakie należy podjąć w tym celu, i ustanawiając w ust. 2 tego artykułu minimalną treść przepisów mających zastosowanie do członków rodziny. Ponadto traktowanie zastrzeżone dla członków rodziny osoby uznanej za uchodźcę dotyczy sytuacji, które są w pełni podlegają pojęciu „logiki ochrony międzynarodowej”, co wynika zarówno z aktu końcowego konwencji genewskiej, jak i z praktyki UNHCR, oraz co podkreślił Europejski Trybunał Praw Człowieka (zwany dalej „ETPC”), w szczególności w wyroku Mugenzi przeciwko Francji⁴⁴.

59. Przed przedstawieniem wniosków w tym zakresie pragnę dodać, że aby przepis taki jak wprowadzony w art. 8 ust. 9 ZUB można było uznać za zgodny z dyrektywą 2011/95, przy zastosowaniu zastrzeżenia z art. 3 tej dyrektywy, musi on umożliwiać członkowi rodziny uchodźcy ubieganie się w danym państwie członkowskim o nadanie statusu uchodźcy i uzyskanie go na podstawie niezależnej i niepo pochodnej, jeżeli osoba ta spełnia indywidualnie warunki nadania takiego statusu.

60. W świetle powyższych uwag odpowiedź na szóste pytanie prejudycjalne powinna być moim zdaniem następująca: przepis krajowy taki jak rozpatrywany w postępowaniu głównym, zgodnie z którym członkowie rodziny osoby, której nadano status uchodźcy w rozumieniu art. 1 lit. A konwencji genewskiej, są uznawani za uchodźców niezależnie od tego, czy indywidualnie spełniają kryteria określone w art. 1 lit. A konwencji genewskiej, jeżeli jest to zgodne z ich osobistym statusem prawnym i nie zachodzą podstawy wykluczenia zgodnie z art. 12 dyrektywy 2011/95, jest zgodny z przepisami dyrektywy 2011/95 dla celów zastosowania zastrzeżenia zawartego w art. 3 dyrektywy 2011/95. Taki przepis krajowy jest objęty zakresem stosowania zastrzeżenia z art. 3 dyrektywy 2011/95 tylko pod warunkiem, że członkom rodziny uchodźcy pozostawiona jest możliwość ubiegania się o nadanie statusu uchodźcy i uzyskania go na podstawie niezależnej, jeżeli indywidualnie spełniają oni warunki nadania wspomnianego statusu.

F. W przedmiocie siódmego pytania prejudycjalnego

61. W siódmym pytaniu prejudycjalnym sąd odsyłający dąży do ustalenia, czy wniesienie przez osobę ubiegającą się o azyl skargi do ETPC przeciwko państwu jej pochodzenia sprawia, że osobę tę uznaje się za należącą do „grupy społecznej” w rozumieniu art. 10 ust. 1 lit. d) dyrektywy 2011/95, czy też należy uznać to za opinię polityczną w rozumieniu art. 10 ust. 1 lit. e) tej dyrektywy.

62. Z postanowienia odsyłającego wynika, aczkolwiek w nie do końca jasny sposób, że N.R.K. Ahmedbekova po raz pierwszy przed Administrativen sad Sofia-grad (sądem administracyjnym w Sofii) podniosła powody prześladowania, które dotyczą jej osobiście – a nie jako członka rodziny R.E.O. Ahmedbekova – i są związane z jej opiniami politycznymi oraz działalnością na rzecz osób prześladowanych przez rząd Azerbejdżanu. Wśród okoliczności podniesionych przed sądem odsyłającym przez N.R.K. Ahmedbekovą wskazano jej zaangażowanie (nie jest jasne, czy jako skarżącej, czy po prostu osoby bliskiej rzeczywistym skarżącym) we wniesienie skargi do ETPC przeciwko Azerbejdżanowi. Sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy okoliczność ta sama w sobie pozwala na zastosowanie pojęć zdefiniowanych w art. 10 ust. 1 lit. d) i e) dyrektywy 2011/95 do sytuacji N.R.K. Ahmedbekovej.

63. Zgadzam się ze wszystkimi państwami członkowskimi, które przedłożyły uwagi na piśmie do Trybunału oraz z Komisją, że należy zaproponować Trybunałowi udzielenie odpowiedzi przeczącej na rozpatrywane pytanie prejudycjalne.

⁴³ Zobacz także motyw 16 dyrektywy 2011/95, zgodnie z którym celem tej dyrektywy jest zapewnienie prawa do azylu dla osób ubiegających się o azyl oraz towarzyszących im członków ich rodzin oraz wspieranie stosowania m.in. art. 7 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, który wprowadza zasadę poszanowania życia rodzinnego.

⁴⁴ Wyrok ETPC z dnia 10 lipca 2014 r. (ECLI:CE:ECHR:2014:0710JUD005270109, pkt 54).

64. Zgodnie z art. 2 lit. d) dyrektywy 2011/95 „uchodźca” oznacza obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca, który w okolicznościach określonych w tym przepisie żywi uzasadnioną obawę przed prześladowaniem z powodu swojej rasy, religii, narodowości, przekonań politycznych lub przynależności do szczególnej grupy społecznej. Artykuł 10 ust. 1 dyrektywy określa elementy, które państwa członkowskie powinny uwzględnić przy dokonywaniu oceny powodów prześladowania.

65. Artykuł 10 ust. 1 definiuje w lit. d) pojęcie „szczególnej grupy społecznej”. Zgodnie z tą definicją dana grupa jest uważana za „szczególną grupę społeczną”, jeżeli w szczególności spełnione są dwa warunki łączne. Po pierwsze, członkowie grupy muszą mieć wspólną „cechę wrodzoną” lub „wspólną nieusuwalną przeszłość” lub „charakteryzują się jakimś wspólnym rysem lub przekonaniem na tyle istotnym z punktu widzenia tożsamości [...], że nie należy nikogo zmuszać do wyrzeczenia się go”. Po drugie, grupa ta musi posiadać odrębną tożsamość w danym państwie, ponieważ jest postrzegana przez otaczające społeczeństwo jako inna⁴⁵. Wydaje mi się zatem oczywiste, że pojęcie to nie ma zastosowania do grupy osób tylko ze względu na okoliczność, że wniosły one, indywidualnie lub zbiorowo, skargę do międzynarodowego sądu przeciwko swojemu państwu pochodzenia. Okoliczność ta sama w sobie nie pozwala ani stwierdzić, że osoby takie, mimo iż łączą je pewne przekonania polityczne, mają „wrodzoną cechę wspólną” lub „nieusuwalną przeszłość”, lub „istotne przekonanie” w rozumieniu ww. przepisu, ani przyjąć, że osoby te są uważane w państwie pochodzenia za część grupy o własnej tożsamości postrzeganej jako odrębna.

66. W odniesieniu do pojęcia „opinii politycznej” art. 10 ust. 1 lit. e) dyrektywy 2011/95 stanowi, że oznacza ono „posiadanie opinii, idei lub przekonania w kwestii dotyczącej podmiotów potencjalnie dopuszczających się prześladowania [...] oraz ich polityki lub metod, bez względu na to, czy wnioskodawca działał zgodnie z tą opinią, ideą lub tym przekonaniem”. Chociaż nie jest możliwe wykluczenie a priori, że wniesienie skargi do ETPC stanowi działanie zgodnie z „przekonaniem w kwestii dotyczącej podmiotów potencjalnie dopuszczających się prześladowania oraz ich polityki lub metod” (jeżeli prześladowanie można przypisać państwu, przeciwko któremu wniesiono skargę) lub że można je jako takie postrzegać, nie uważam, aby sama ta okoliczność *automatycznie* spowodowała uznanie przez właściwe organy danego państwa członkowskiego powodu prześladowania związanego z opiniami politycznymi wnioskodawcy za wykazany.

67. W tym względzie pragnę przypomnieć, że zgodnie z art. 4 ust. 3 dyrektywy 2011/95 ocena wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej musi być przeprowadzona z uwzględnieniem wszystkich istotnych faktów i okoliczności dotyczących w szczególności osoby ubiegającej się o azyl oraz że w związku z tym w świetle wszystkich wspomnianych faktów i okoliczności należy ocenić, czy wnioskodawca wyraża opinie polityczne, które nie są tolerowane przez władze jego państwa pochodzenia, i czy z powodu tych opinii żywi uzasadnioną obawę przed prześladowaniem, gdy powróci do powyższego państwa⁴⁶.

68. W świetle powyższych uwag odpowiedź na siódme pytanie prejudycjalne powinna brzmieć tak, że wniesienie skargi do ETPC przez osobę ubiegającą się o azyl przeciwko jej państwu pochodzenia nie wykazuje automatycznie, że wnioskodawca należy do określonej grupy społecznej w rozumieniu art. 10 ust. 1 lit. d) dyrektywy 2011/95 lub że ma on określoną opinię polityczną w rozumieniu art. 10 ust. 1 lit. e) tej dyrektywy.

⁴⁵ Zobacz wyrok z dnia 7 listopada 2013 r., X i in. (od C-199/12 do C-201/12, EU:C:2013:720, pkt 45).

⁴⁶ Zobacz UNHCR, *Handbook and guidelines on procedures and criteria for determining refugee status*, grudzień 2011, dostępne na stronie internetowej <http://www.refworld.org/docid/4f33c8d92.html>, pkt 80–86.

G. W przedmiocie ósmego pytania prejudycjalnego

69. W ósmym pytaniu prejudycjalnym Administrativen sad Sofia-grad (sąd administracyjny w Sofii) zasadniczo zwraca się do Trybunału o ustalenie, czy art. 46 ust. 3 dyrektywy 2013/32 należy interpretować w ten sposób, że sąd pierwszej instancji rozpatrujący skargę na decyzję odmawiającą udzielenia ochrony międzynarodowej jest zobowiązany do zbadania podstaw uzasadniających udzielenie takiej ochrony, które wnioskodawca powołał po raz pierwszy w toku postępowania sądowego i które nie są zawarte ani we wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej oddalonym w zaskarżonej decyzji, ani w skardze wszczynającej postępowanie⁴⁷.

70. Ze względów, o których mowa w pkt 10 niniejszej opinii, to pytanie prejudycjalne należy moim zdaniem uznać za niedopuszczalne, ponieważ z powodów wskazanych w pkt 65 mojej opinii z dnia 17 maja 2018 r. w sprawie Alheto (C-585/16, EU:C:2018:327) nie można uznać, że odnosi się ono do art. 39 dyrektywy 2005/85. Poniższe uwagi należy zatem uznać za pomocnicze.

71. Zgodnie z art. 46 ust. 1 lit. a) ppkt (i) dyrektywy 2013/32 „państwa członkowskie zapewniają, aby wnioskodawcy mieli prawo do skutecznego środka zaskarżenia przed sądem [...] decyzji w sprawie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, w tym decyzji [...] o uznaniu wniosku za bezzasadny w zakresie dotyczącym nadania statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej”. Ustęp 3 tego artykułu stanowi, że „[a]by spełnić wymogi w ust. 1, państwa członkowskie zapewniają, aby skuteczny środek zaskarżenia zapewniał pełne rozpatrzenie ex nunc zarówno okoliczności faktycznych, jak i kwestii prawnych, w tym, w stosownych przypadkach, rozpatrzenie potrzeby zapewnienia ochrony międzynarodowej na mocy dyrektywy 2011/95/UE, co najmniej w postępowaniach odwoławczych przed sądem pierwszej instancji”.

72. Przedstawiając powody, które doprowadziły sąd odsyłający do przedłożenia do Trybunału ósmego pytania prejudycjalnego, sąd ten stwierdza, że w toku postępowania N.R.K. Ahmedbekova powołała się na uzasadnioną obawę przed prześladowaniem ze względu na jej opinie polityczne, podnosząc na poparcie powyższego twierdzenia powiązania z osobami, które wniosły skargę przeciwko Azerbejdżanowi do ETPC⁴⁸, a także działalność prowadzoną w obronie osób prześladowanych przez władze Azerbejdżanu⁴⁹.

73. O ile z postanowienia odsyłającego jasno wynika, że twierdzenia te zostały podniesione po raz pierwszy w toku postępowania sądowego, o tyle nie jest oczywiste, jak już zauważyłem w pkt 40 niniejszej opinii, czy już wniosek N.R.K. Ahmedbekovej o udzielenie ochrony międzynarodowej, oddalony przez DAB, nie zawierał w uzasadnieniu ryzyka prześladowania, które dotyczyło jej *osobiście* jako małżonka osoby prześladowanej politycznie lub ze względu na jej poglądy, wyrażone w szczególności podczas zatrzymania współmałżonka⁵⁰.

47 Pragnę zauważyć, że ta sama kwestia została podniesiona w dwóch pytaniach prejudycjalnych przedłożonych Trybunałowi przez Raad van State, Afdeling Bestuursrechtspraak (radę stanu, wydział sporów administracyjnych, Niemcy) w sprawie C-586/17, D. i I. W sprawie tej rozpatrywana jest zgodność z art. 46 ust. 3 dyrektywy 2013/32 nałożonego na sąd administracyjny i wynikającego z utrwalonego orzecznictwa holenderskiej rady stanu zakazu rozpatrywania, w ramach skargi na decyzję o odmowie udzielenia ochrony międzynarodowej, powodów ochrony, które wcześniej nie zostały powołane przed organem administracyjnym.

48 W postanowieniu odsyłającym jest mowa o pierwszej skardze wniesionej przez R.E.O. Ahmedbekova w 2008 r. i drugiej skardze wniesionej przez N.R.K. Ahmedbekovą w 2010 r. Skargi te zostały następnie połączone.

49 Nigyar Rauf Kaza Ahmedbekova odnosi się w tym kontekście do swojej współpracy z opozycyjną siecią telewizyjną z siedzibą w Turcji, „Azerbyydzhanski chas”. Nie określono jednak daty, od której rozpoczęła się ta współpraca.

50 Sąd odsyłający wyjaśnia, że R.E.O. Ahmedbekov został w dniu 30 marca 2010 r. skazany na trzy lata pozbawienia wolności oraz że, zgodnie z twierdzeniami N.R.K. Ahmedbekovej, od dnia 1 czerwca 2010 r. publicznie wyrażała ona swoją opinię o prawie do korespondencji i prawie do odwiedzin, została wezwana na komisariat policji i przesłuchana oraz że grożono jej, aby skłonić ją do zaprzestania wystąpień publicznych. Nigyar Rauf Kaza Ahmedbekova oświadczyła również, że była ofiarą molestowania seksualnego w miejscu pracy. Wydaje się, że twierdzenia te zostały przedstawione przed DAB.

74. Jeżeli takie indywidualne ryzyko prześladowania (nawet jeśli dotyczy ono sytuacji małżonka) zostało już powołane przed DAB, czego ustalenie należy do sądu odsyłającego, podniesione fakty i okoliczności oraz dokumenty przedstawione po raz pierwszy w toku postępowania sądowego przez N.R.K. Ahmedbekovą muszą moim zdaniem zostać uznane za nowe dowody mające na celu wykazanie wspomnianego ryzyka, a nie za nowe „podstawy [żądania] azylu”⁵¹. Niezależnie bowiem od wszelkich innych okoliczności wszystkie dowody przedstawione przez N.R.K. Ahmedbekovą zarówno przed DAB, jak i przed sądem odsyłającym, można sprowadzić do *jednego powodu prześladowania* (bezpośredniego lub pośredniego)⁵², związanego z krytycznymi opiniami wyrażanymi przed N.R.K. Ahmedbekovą (lub jej małżonką) pod adresem rządu Azerbejdżanu oraz z jej działalnością w obronie praw osób uznawanych przez nią za prześladowane przez wspomniany rząd⁵³.

75. Jak już wskazałem w pkt 69 mojej opinii z dnia 17 maja 2018 r. w sprawie Alheto (C-585/16, EU:C:2018:327), art. 46 ust. 3 dyrektywy 2013/32, który stanowi, że rozpatrzenie okoliczności faktycznych i kwestii prawnych podstaw skargi na decyzję o odmowie udzielenia ochrony międzynarodowej musi być dokonane *ex nunc*, należy interpretować w ten sposób, że takie rozpatrzenie musi być przeprowadzone nie na podstawie okoliczności, które organ, który wydał zaskarżoną decyzję, znał lub powinien był znać w chwili wydania decyzji, lecz na podstawie okoliczności istniejących w chwili wydania orzeczenia przez sąd⁵⁴. Oznacza to, po pierwsze, możliwość wykorzystania przez wnioskodawcę nowych dowodów, które nie zostały podniesione przed organem rozpatrującym wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej⁵⁵, a po drugie, uprawnienie sądu, który rozpatruje skargę, do zebrania z urzędu dowodów istotnych dla oceny sytuacji wnioskodawcy⁵⁶.

76. Z powyższego wynika, że w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, jeżeli podniesione fakty i okoliczności oraz dokumenty przedłożone po raz pierwszy w postępowaniu sądowym przez N.R.K. Ahmedbekovą mogą zostać uznane za zmierzające do wykazania uzasadnionej osobistej obawy przed prześladowaniem, *powołanej już* we wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej oddalonym w decyzji zaskarżonej do sądu odsyłającego, sąd ten może i powinien wziąć to pod uwagę, dokonując, w świetle wspomnianych faktów, okoliczności i dokumentów i jeżeli pozwalają na to wszystkie elementy, którymi dysponuje, oceny potrzeb N.R.K. Ahmedbekowej w zakresie ochrony międzynarodowej zgodnie z art. 46 ust. 3 dyrektywy 2013/32, bez konieczności kierowania sprawy do organu administracji⁵⁷.

51 Nie uważam natomiast, że jeśli wniosek N.R.K. Ahmedbekowej należy rozumieć jako wymieniający już osobiste ryzyko prześladowań ze względu na poglądy N.R.K. Ahmedbekowej lub jej małżonka, wyrażone w sposób krytyczny przeciwko rządowi Azerbejdżanu, to twierdzenia N.R.K. Ahmedbekowej dotyczące jej powiązań z przeciwnikami rządu lub jej działalności na rzecz takich oponentów można uznać za „dalsze informacje” w rozumieniu art. 40 ust. 1 dyrektywy 2013/32. W tym względzie okoliczności postępowania głównego różnią się od okoliczności, które były podstawą do wystąpienia z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w sprawie C-586/17, D. i I., ponieważ tam w toku postępowania sądowego wnioskodawcy po raz pierwszy powołali podstawy udzielenia ochrony uzupełniającej w żaden sposób niezwiązane z podstawami powołanymi przed organem administracyjnym.

52 Pragnę przypomnieć, że powody prześladowania są wymienione w art. 1 lit. A konwencji genewskiej i powtórzone w art. 2 lit. d) dyrektywy 2011/95. Artykuł 10 wspomnianej dyrektywy określa elementy, które państwa członkowskie powinny uwzględnić przy dokonywaniu oceny tych powodów.

53 Wydaje się, że nawet zarzut molestowania seksualnego w miejscu pracy, powołany przez N.R.K. Ahmedbekovą przed DAB, został przedstawiony przez nią jako środek odwetowy w stosunku działalności opozycyjnej wobec rządu Azerbejdżanu, do której małżonkowie Ahmedbekov się odnoszą.

54 W tym względzie, w odniesieniu do stosowania art. 3 i 13 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, zob. w szczególności wyroki ETPC: z dnia 23 sierpnia 2016 r., J.K. i in. przeciwko Szwecji (ECLI:CE:ECHR:2016:0823JUD005916612, pkt 83); z dnia 23 marca 2016 r., F.G. przeciwko Szwecji (ECLI:CE:ECHR:2016:0323JUD004361111, pkt 115); z dnia 2 października 2012 r., Singh i in. przeciwko Belgii (ECLI:CE:ECHR:2012:1002JUD003321011, pkt 91); z dnia 11 stycznia 2007 r., Sheekh przeciwko Niderlandom (ECLI:CE:ECHR:2007:0111JUD000194804, pkt 136).

55 Zobacz w szczególności wyrok ETPC z dnia 21 stycznia 2011 r., M.S.S przeciwko Belgii (ECLI:CE:ECHR:2011:0121JUD003069609, pkt 389).

56 W tym względzie, w odniesieniu do uprawnień kontrolnych ETPC, zob. w szczególności wyroki: z dnia 14 lutego 2017 r., Allazarova przeciwko Rosji (ECLI:CE:ECHR:2017:0214JUD004672115, pkt 68); z dnia 11 stycznia 2007 r., Sheekh przeciwko Niderlandom (ECLI:CE:ECHR:2007:0111JUD000194804, pkt 136).

57 Zobacz pkt 71 mojej opinii z dnia 17 maja 2018 r. w sprawie Alheto (C-585/16, EU:C:2018:327).

77. Z drugiej strony gdyby N.R.K. Ahmedbekova nie powołała się we wniosku złożonym do DAB na żadną *osobistą* obawę przed prześladowaniem – nawet wyłącznie jako członek rodziny osoby, która doznała lub może doznać prześladowań – lecz ograniczyła się do żądania, *na podstawie mających zastosowanie przepisów krajowych*, uznania pochodnego statusu uchodźcy takiego jak rozpatrywany powyżej, w rzeczywistości okoliczności faktyczne podniesione i dokumenty przedłożone przez N.R.K. Ahmedbekovą w postępowaniu sądowym mogłyby, jak zdaje się przypuszczać sąd odsyłający, zostać uznane za mające na celu złożenie, po raz pierwszy przed wspomnianym sądem, wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej na podstawie art. 1 lit. A konwencji genewskiej⁵⁸.

78. W takim przypadku, jeżeli zgodnie z odpowiednimi przepisami prawa krajowego sąd odsyłający nie jest właściwy do rozpatrzenia wspomnianego wniosku, uważam, że właściwości tej nie można wywnioskować z art. 46 ust. 3 dyrektywy 2013/32, definiującego zakres kontroli sądowej, jaką państwa członkowskie są zobowiązane zapewnić w odniesieniu do decyzji odmawiającej udzielenia ochrony międzynarodowej w rozumieniu dyrektywy 2011/95, a zatem dotyczącego tylko sytuacji, w których powyższa decyzja istnieje i została zaskarżona.

H. W przedmiocie dziewiątego pytania prejudycjalnego

79. W dziewiątym pytaniu prejudycjalnym sąd odsyłający zasadniczo zwraca się do Trybunału o ustalenie, czy art. 46 ust. 3 dyrektywy 2013/32 należy interpretować w ten sposób, że wymaga on od sądu pierwszej instancji rozpatrującego skargę na decyzję o odmowie udzielenia ochrony międzynarodowej, aby orzekł on w przedmiocie podstawy niedopuszczalności wniosku, o której mowa w art. 33 ust. 2 lit. e) tej dyrektywy, nawet jeśli wniosek został rozpatrzony przez właściwy organ co do istoty.

80. Z powodów przedstawionych w pkt 10 i 70 niniejszej opinii moim zdaniem również to pytanie prejudycjalne należy uznać za niedopuszczalne. Co do istoty odpowiedź na to pytanie powinna być przecząca z powodów przedstawionych już w pkt 17–19 niniejszej opinii.

IV. Wnioski

81. Na podstawie wszystkich powyższych uwag proponuję, by Trybunał uznał za niedopuszczalne drugie, trzecie, ósme i dziewiąte pytania prejudycjalne oraz odpowiedział w następujący sposób na pozostałe pytania prejudycjalne po ich przeformułowaniu:

Wykładni art. 25 dyrektywy Rady 2005/85/WE z dnia 1 grudnia 2005 r. w sprawie ustanowienia minimalnych norm dotyczących procedur nadawania i cofania statusu uchodźcy w państwach członkowskich w związku z motywem 22 tej dyrektywy należy dokonywać w ten sposób, że nie wymaga on od państw członkowskich zbadania dopuszczalności wniosku o udzielenie azylu w oparciu o podstawy określone w ust. 2 tego artykułu ani odrzucenia takiego wniosku w wypadku wystąpienia jednej ze wspomnianych podstaw.

Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/95/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie norm dotyczących kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako beneficjentów ochrony międzynarodowej, jednolitego statusu uchodźców lub osób kwalifikujących się do otrzymania ochrony uzupełniającej oraz zakresu udzielanej ochrony, w szczególności jej art. 2 lit. d) i art. 4 ust. 3 w świetle jej motywu 36, należy interpretować w ten sposób, że nie sprzeciwia się ona nadaniu statusu uchodźcy osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową z powodu jej więzi rodzinnej z osobą, która

⁵⁸ Należy stwierdzić, że nawet w tym przypadku nie mają zastosowania przepisy art. 40 dyrektywy 2013/32, w szczególności przepisy dotyczące tzw. kolejnych wniosków, ponieważ wniosek złożony przez N.R.K. Ahmedbekovą do DAB nie mógłby zostać uznany za wniesiony zgodnie z dyrektywą 2011/95, a w każdym razie nie została wydana żadna decyzja ostateczna w sprawie takiego wniosku, zgodnie z wymogiem zawartym w art. 2 lit. g) dyrektywy 2013/32, aby można było uznać wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej za „kolejny”.

była ofiarą aktów prześladowania w rozumieniu art. 9 ust. 1 tej dyrektywy lub która żywi uzasadnione obawy przed prześladowaniem z powodów określonych w art. 2 lit. d) tej dyrektywy, jeżeli na podstawie oceny indywidualnej sytuacji wnioskodawcy i dotyczących go osobistych uwarunkowań, a także w świetle wszystkich istotnych elementów, okaże się, że ze względu na wspomnianą więź rodzinną żywi on uzasadnioną osobistą obawę, że będzie ofiarą prześladowań.

Dyrektywę 2005/85, a w szczególności jej art. 6 ust. 2 i 3 oraz art. 9 ust. 3, należy interpretować w ten sposób, że stoi ona na przeszkodzie temu, aby wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej złożone we własnym imieniu przez członków rodziny osoby, która wystąpiła o nadanie statusu uchodźcy, były uważane za integralną część złożonego przez tę osobę wniosku i rozpatrywane w ramach jednego postępowania, nawet jeśli opierają się wyłącznie na podstawach nadania statusu uchodźcy odnoszących się do wspomnianej osoby. Dyrektywy 2005/85 i 2011/95 należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie zawieszeniu postępowań dotyczących wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonych odrębnie przez członków jednej rodziny, uzasadnionych obawą przed prześladowaniem ze względu na sytuację jednego z członków tej rodziny, w oczekiwaniu na zakończenie postępowania w przedmiocie wniosku o udzielenie azylu złożonego przez członka rodziny, którego sytuacja spowodowała obawy przed prześladowaniem rodziny. Zawieszenie to nie powinno jednak naruszać niezależności wniosków złożonych we własnym imieniu przez członków rodziny wnioskodawcy, którego sytuacja jest przyczyną ich obawy przed prześladowaniem, ani nie powinno uniemożliwiać rozpatrywania tych wniosków co do istoty po zakończeniu postępowania w przedmiocie wniosku złożonego przez wspomnianego wnioskodawcę, niezależnie od jego wyniku.

Przepis krajowy taki jak przepis rozpatrywany w postępowaniu głównym, zgodnie z którym członkowie rodziny osoby, której nadano status uchodźcy w rozumieniu art. 1 lit. A konwencji genewskiej, są uznawani za uchodźców, niezależnie od tego, czy indywidualnie spełniają oni kryteria określone w art. 1 lit. A konwencji genewskiej, jeżeli jest to zgodne z ich osobistym statusem prawnym i nie zachodzą podstawy wykluczenia zgodnie z art. 12 powyższej dyrektywy, jest zgodny z przepisami dyrektywy 2011/95 dla celów zastosowania zastrzeżenia zawartego w art. 3 tej dyrektywy. Taki przepis krajowy jest objęty zakresem stosowania zastrzeżenia z art. 3 dyrektywy 2011/95 tylko pod warunkiem, że członkom rodziny uchodźcy pozostawiona jest możliwość ubiegania się o nadanie statusu uchodźcy i uzyskania go na podstawie niezależnej, jeżeli indywidualnie spełniają oni warunki nadania wspomnianego statusu.

Wniesienie skargi do ETPC przez osobę ubiegającą się o azyl przeciwko jej państwu pochodzenia nie wykazuje automatycznie, że wnioskodawca należy do określonej grupy społecznej w rozumieniu art. 10 ust. 1 lit. d) dyrektywy 2011/95 lub że ma on określoną opinię polityczną w rozumieniu art. 10 ust. 1 lit. e) tej dyrektywy.